

**Ziņojums
par speciālā budžeta izpildi 2022.gadā un plānu 2023.gadam**

Speciālā budžeta izpilde 2022.gadā

Speciālā budžeta ieņēmumi 2022. gadā bija 3 933,2 milj. euro, izdevumi – 3 589,6 milj. euro. Speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums palielinājies no 1 437,8 milj. euro gada sākumā līdz 1 781,4 milj. euro gada beigās. Šādu rezultātu ietekmēja ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem 343,5 milj. euro apmērā.

Speciālā budžeta pamatrādītāji 2022.gadā:

	Plāns, milj. euro	Izpilde, milj. euro	Izmaiņas pret plānu		Izmaiņas pret iepriekšējo gadu	
Ieņēmumi	3 486,7	3 933,2	446,5	12,8%	523,0	15,3%
Izdevumi	3 614,5	3 589,6	-24,9	-0,7%	380,0	11,8%
Finansiālā balance	-127,8	343,5	471,4	x	143,0	x
Atlikums gada sākumā	1 437,8	1 437,8	0	x	200,5	x
Atlikums gada beigās	1 310,0	1 781,4	471,4	x	343,5	x

Speciālā budžeta ieņēmumos tika ieskaitīti par 446,5 milj. euro vairāk nekā plānots un izdevumi par 24,9 milj. euro nesasniedza plānoto, kas kopumā pozitīvi ietekmēja finansiālo situāciju, jo naudas līdzekļu atlikums 2022. gada beigās pārsniedza plānoto rādītāju par 471,4 milj. euro.

Valsts pensiju speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 1 083,8 milj. euro gada sākumā līdz 1 313,2 milj. euro gada beigās.

Nodarbinātības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums samazinājies no 171,1 milj. euro gada sākumā līdz 145,7 milj. euro gada beigās.

Darba negadījumu speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 18,9 milj. euro gada sākumā līdz 25,1 milj. euro gada beigās.

Invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā līdzekļu atlikums palielinājies no 163,6 milj. euro gada sākumā līdz 297,1 milj. euro gada beigās.

Likumā „Par valsts budžetu 2022.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2022. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,11 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,89 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2022. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 70,46 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 3,48 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,08 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 23,98 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu palielinājušies par 523,0 milj. euro (+15,3%). Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2022.gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 10,5% un darba devēja likme 23,59%. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2022.gadā bija 3 539,5 milj. euro, kas par 406,2 milj. euro (+13,0%) pārsniedza plānoto rādītāju un par 521,5 milj. euro (+17,3%) pārsniedza iepriekšējā gada ieņēmumus. Pēc Valsts kases informācijas, laika periodā no 2022.gada 1.janvāra līdz 2022.gada 31.decembrim, valsts pamatbudžetā ir ieskaitīts veselības nodoklis 126,6 milj. euro apmērā.

Pēc Aģentūras statistikas datiem sociāli apdrošināto personu skaits ir samazinājies no 1 073,8 tūkst. personām 2021.gadā līdz 1 071,5 tūkst. personām 2022. gadā, savukārt vidējā apdrošināšanas iemaksu alga palielinājusies no 1 067,52 euro 2021. gadā līdz 1 217,54 euro 2022.gadā. Brīvprātīgo iemaksu veicēju skaits ir samazinājies no 189 personām ar vidējo iemaksu algu 545,86 euro 2021.gadā līdz 176 personām ar vidējo iemaksu algu 589,22 euro 2022.gadā. Brīvprātīgo iemaksu kopsumma 2022.gadā par 6,7% pārsniedza iepriekšējā gada rezultātu.

2022. gadā Aģentūra ir veikusi solidaritātes nodokļa sadali un pārskaitīšanu: 26,7 milj. euro iedzīvotāju ienākuma nodokļu kontā un 37,4 milj. euro valsts pensiju speciālajā budžetā.

Iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā 2022.gadā saglabājās iepriekšējā līmenī - 6 procenti (2013. - 2014.gadā likme bija 4%, 2015. gadā 5%, no 2016. gada un turpmāk attiecīgi 6%). 2022.gadā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem pārskaitītas iemaksas 688,7 milj. euro apmērā, kas ir par 90,3 milj. euro (+15,1%) vairāk nekā 2021.gadā. Uz 2022. gada beigām valsts fondēto pensiju shēmas kopējie līdzekļi (uzkrātais kapitāls) bija 5,7 mljrd. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2022.gadā bija 101,0 milj. euro, kas par 26,7 milj. euro (+35,9%) pārsniedza iepriekšējā gada apjomu, kas pamatā skaidrojams ar uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu palielinājumu valsts pensiju speciālajā budžetā saistībā ar tiesību normās noteikto par fondēto pensijas shēmas dalībnieka konta slēgšanu ar 2022. gada 1.janvāri, kapitāla pievienošanu pensiju 1. līmenim un vecuma pensijas pārrēķinu personām, kurām līdz 2021. gada 30. novembrim bija jāizdara izvēle par fondētās pensijas kapitāla izmantošanu.

2022. gadā saņemtas dotācijas no valsts pamatbudžeta 292,7 milj. euro apmērā, kas ir par 25,1 milj. euro (-7,9%) mazāk nekā iepriekšējā gadā, kas galvenokārt saistīts ar finansējuma samazinājumu pakalpojumu izmaksai saistībā ar Covid-19 un piemaksām pie vecuma pensijas, jo samazinājies piemaksas saņēmēju skaits.

Speciālā budžeta izdevumi 2022.gadā, salīdzinot ar 2021.gadu, palielinājušies kopumā par 380,0 milj. euro (+11,8%), ko ietekmēja vairāki faktori:

Pensiju apmēra palielinājums pamatā skaidrojams ar pensiju indeksāciju, kas tika veikta divus mēnešus ātrāk 2022. gada 1. augustā, kā arī iepriekšējā gadā veiktās indeksācijas ietekmi. 2022.gada 1.augustā tika pārskatīta valsts pensija vai tās daļa, kas nepārsniedz 534 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiek piemēroti diferencēti indeksi, ņemot vērā pensijas veidu un vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lielumu:

1,2369 (ņemot vērā 80% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu 45 gadi un vairāk;

1,2341 (ņemot vērā 70% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 40 līdz 44 gadiem;

1,2314 (ņemot vērā 60% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu no 30 līdz 39 gadiem un pensijām, kas piešķirtas par darbu kaitīgos apstākļos;

1,2287 (ņemot vērā 50% no iemaksu algu summas reālā pieauguma) vecuma pensijām ar saņēmēja stāžu līdz 29 gadiem un citām valsts pensijām, atlīdzībām un piemaksām. Sociālās apdrošināšanas pakalpojumu vidējā apmēra palielinājums galvenokārt saistīts ar vidējās iemaksu algas izmaiņām. Atsevišķu pakalpojumu saņēmēju skaita palielinājums skaidrojams ar Covid-19.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2021.gada izpilde	2022.gada izpilde	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	526,1	519,5	-6,6	-1,3%
	Vidējais apmērs, euro	390,12	441,74	51,63	13,2%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	31,7	32,1	0,4	1,3%
	Vidējais apmērs, euro	317,82	369,61	51,79	16,3%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	12,5	13,3	0,8	6,4%
	Vidējais apmērs, euro	427,96	474,43	46,46	10,9%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,3	1,2	-0,1	-7,7%
	Vidējais apmērs, euro	3 535,88	3 904,92	369,04	10,4%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	25,9	29,4	3,5	13,5%
	Vidējais apmērs, euro	975,31	983,52	8,21	0,8%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,8	0,8	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	413,89	446,15	32,26	7,8%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	20,3	19,7	-0,6	-3,0%
	Vidējais apmērs, euro	480,26	532,95	52,69	11,0%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

2022.gadā vairāk nekā plānots bija izdevumi pensijām un atlīdzībām (+175,9 milj. eiro) saistībā ar izmaiņām indeksācijas kārtībā un apmērā (veikta divus mēnešus ātrāk un indeksa apmērs būtiski pārsniedza plānoto), kā arī slimības pabalstiem (+43,9 milj. eiro), veidojot risku šo pakalpojumu izmaksas nepārtrauktībai. Riski novērsti, pieprasot izdevumu apropriācijas palielinājumu un veicot apropriācijas pārdali starp speciālā budžeta apakšprogrammām, kā arī saņemot finansējumu no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem 49,3 milj. euro slimības pabalsta izmaksai saistībā ar COVID - 19.

Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2022.gada budžetu: valsts apmaksāto darbnespējas dienu skaita palielināšana par vienu dienu, kā arī palielināts valsts iemaksu objekts par vecāku pabalsta un bērna kopšanas pabalsta saņēmēju.

Speciālā budžeta plāns 2023.gadam

Speciālā budžeta ieņēmumi 2023.gadā plānoti 4 197,0 milj. euro un izdevumi – 4 083,3 milj. euro, veidojot pozitīvu finansiālo bilanci 113,7 milj. euro, kā rezultātā prognozēts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikuma palielinājums no 1 781,4 milj. euro gada sākumā līdz 1 895,1 milj. euro 2023. gada beigās.

Speciālā budžeta pamatrādītāji:

	Izpilde 2022.gadā, milj. euro	Plāns 2023.gadam, milj. euro	Izmaiņas,	
Ieņēmumi	3 933,2	4 197,0	263,9	6,7%
Izdevumi	3 589,6	4 083,3	493,7	13,8%
Finansiālā bilance	343,5	113,7	-229,8	x
Atlikums gada sākumā	1 437,8	1 781,4	343,5	x
Atlikums gada beigās	1 781,4	1 895,1	113,7	x

Likumā „Par valsts budžetu 2023.gadam” noteikts, ka saskaņā ar likumu "Par valsts sociālo apdrošināšanu”:

1) sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu sadalījums 2023. gadā ir šāds: sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumos — 97,10 procenti un pamatbudžeta ieņēmumos veselības apdrošināšanai — 2,90 procenti;

2) sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta ieņēmumu sadalei 2023. gadā piemēro šādus ieņēmumu īpatsvarus: valsts pensiju speciālajā budžetā — 70,84 procenti; nodarbinātības speciālajā budžetā — 4,49 procenti; darba negadījumu speciālajā budžetā — 2,13 procenti; invaliditātes, maternitātes un slimības speciālajā budžetā — 22,54 procenti.

Speciālā budžeta ieņēmumi 2023.gadā, salīdzinot ar 2022.gadu plānoti par 263,9 milj. euro (+6,7%) vairāk. Sociālās apdrošināšanas iemaksu likme 2023.gadā saglabājas iepriekšējā gada līmenī 34,09% (tai skaitā 1% veselības nodoklis), attiecīgi - darba ņēmēja likme 10,5% un darba devēja likme 23,59%. Ieņēmumi no sociālās apdrošināšanas iemaksām 2023.gadā plānoti 3 858,1 milj. euro, kas ir par 318,6 milj. euro (+9,0%) vairāk nekā 2022.gadā.

2023. gadā iemaksu likme valsts fondēto pensiju shēmā paliek nemainīga (6 procenti) un valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājiem plānots ieskaitīt 771,0 milj. euro.

Nenodokļu ieņēmumi speciālajā budžetā 2023.gadā plānoti 67,0 milj. euro, kas ir par 34,0 milj. euro (-33,7%) mazāk nekā 2022.gadā, ko galvenokārt ietekmē 2022. gadā uzkrātā fondēto pensiju kapitāla iemaksu palielinājums valsts pensiju speciālajā budžetā saistībā ar tiesību normās noteikto.

Saņemto dotāciju no valsts pamatbudžeta apmērs 2023.gadā plānots 271,8 milj. euro, kas ir par 20,8 milj. euro (-7,1%) mazāk nekā iepriekšējā gadā, kas galvenokārt saistīts ar Covid-19 pakalpojumu izmaksu nodrošināšanu 2022. gadā.

Speciālā budžeta izdevumi 2023.gadā, salīdzinot ar 2022.gadu plānoti par 493,7 milj. euro (+13,8%) vairāk. Budžets izstrādāts, pamatojoties uz Finanšu ministrijas (FM) prognozēm valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām, makroekonomiskajiem rādītājiem, to ietekmei uz sociāla rakstura pabalstu un kompensāciju izmaiņu tendencēm. Būtiskākās izmaiņas tiesību normās, kas ietekmēja 2023.gada budžetu: paaugstināts izmaksājamā vecāku pabalsta apmērs no 30% līdz 50% strādājošiem pabalsta saņēmējiem, paplašināts paternitātes pabalsta saņēmēju loks un palielināts pabalsta saņemšanas periods, kā arī minimālā ienākuma palielināšana no 01.07.2023.g, tai skaitā minimālo pensiju, ar valsts sociālā nodrošinājuma pabalsta un pensijas apmēru pārskatīšanu saistīto pakalpojumu un atbalsta bērniem apgādnieka nāves

gadījumā paaugstināšana. 2023.gada oktobrī plānots pārskatīt valsts pensiju vai tās daļu, kas nepārsniegs 614 euro, izņemot Černobiļas atomelektrostacijas avārijas seku likvidēšanas dalībnieku, I grupas invalīdu un politiski represēto personu pensijas, kuras pārskatīs neatkarīgi no apmēra. Indeksācijai tiks piemērots indekss 1,0489 visiem pensijas veidiem un neatkarīgi no vecuma pensijas saņēmēja apdrošināšanas stāža lieluma. Izstrādājot 2023.gada budžetu tika ņemta vērā speciālā budžeta finanšu un rezultātīvo rādītāju izmaiņu dinamika 2022.gadā un tās ietekme uz nākamā gada prognozēm.

Speciālā budžeta rezultātīvo rādītāju izmaiņas pret iepriekšējo gadu:

Pakalpojums	Rādītājs	2022.gada izpilde	2023.gada plāns	Izmaiņas	
Valsts pensijas	Saņēmēju skaits*	519,5	518,0	-1,5	-0,3%
	Vidējais apmērs, euro	441,74	505,4	63,65	14,4%
Bezdarbnieka pabalsts	Saņēmēju skaits*	32,1	34,7	2,6	8,1%
	Vidējais apmērs, euro	369,61	412,64	43,03	11,6%
Darba negadījumu pakalpojumi	Saņēmēju skaits*	13,3	14,3	1,0	7,5%
	Vidējais apmērs, euro	474,43	552,33	77,90	16,4%
Maternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	1,2	1,2	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	3 904,92	4359,73	454,81	11,6%
Slimības pabalsts	Saņēmēju skaits*	29,4	26,2	-3,2	-10,9%
	Vidējais apmērs, euro	983,52	1 159,32	175,80	17,9%
Paternitātes pabalsts	Saņēmēju skaits*	0,8	0,8	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	446,15	773,37	327,22	73,3%
Vecāku pabalsts	Saņēmēju skaits*	19,7	19,7	0	0%
	Vidējais apmērs, euro	532,95	606,12	73,17	13,7%

*) izmaksāts vidēji mēnesī tūkst. personām

Ņemot vērā inflācijas un iemaksu algas faktisko pieaugumu 2022.gadā, kā arī turpinoties inflācijas un iemaksu algas kāpumam, kas plānojot 2023.gada budžetu tika prognozēts mazākā apjomā, pastāv risks, ka speciālā budžeta izdevumi pārsniegs piešķirto apropriāciju. Pensiju izmaksu pieaugumu var ietekmēt 2023.gadā prognozētais indeksācijas palielinājums.